

Korkeakoulujen kansallisen julkaisurekisterin perustaminen

JURE-projektin loppuraportti

Sisällysluettelo

1	Taustaa.....	2
2	JURE- ohjausryhmä	3
3	Projektin eteneminen	4
4	Työryhmät.....	6
	Tieteenalaluokitustyöryhmä.....	6
	Sisältötyöryhmä.....	7
	Taiteellisen toiminnan työryhmä	8
	Pilotointityöryhmä	9
	JURE I -työryhmä	10
	JURE II -työryhmä	11
	Sitaatioindeksityöryhmä I	12
	Sitaatioindeksityöryhmä II	12
5	Liitännäishankkeet	13
6	Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet.....	14

1 Taustaa

JURE-projektin tavoitteena on ollut laatia ehdotus korkeakoulujen kansallisesta julkaisutietojärjestelmästä.

Kansallisen julkaisurekisteriprojektin perustamisen taustalla on ollut opetusministeriön TiedeKOTA-työryhmän (2006–2008) laatima muistio, jossa todettiin yliopistojen julkaisutiedonkeruun epäyhdenmukaisuus sekä ehdotettiin valtakunnallisen julkaisutietokannan perustamista. Opetusministeriön kannalta valtakunnallisen julkaisurekisterin rakentamistarve nähtiin kiireellisenä ja sitä haluttiin edistää mahdollisimman pian konkreettisesti.

Opetusministeriön tavoitteita kansalliselle julkaisurekisterille olivat muun muassa

- kattavien, luotettavien ja jatkuvasti päivittyvien tietojen saaminen koko tutkimusjärjestelmän julkaisuutuotannosta
- yliopistojen julkaisutietokantojen yhdistäminen
- läpinäkyvyys ja yhdenmukaisuus
- julkaisutiedonkeruun automatisoiminen
- julkaisujen liittäminen tutkijoihin (tutkijarekisterin luominen)
- julkaisujen liittäminen tutkimuksen laatua mittaaviin järjestelmiin
- julkaisuforumiluokitusten hyödyntäminen
- rekisterin liittäminen RAKETTI-hankkeen muihin osahankkeisiin
- taloudellisuus ja tehokkuus (esimerkiksi kansainvälisten julkaisutietokantojen hyödyntäminen)

Korkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteisen RAKETTI-hankkeen¹ ohjausryhmä päätti 18.5.2009 perustaa tutkimuksen tietohallintoa kehittävän TUTKI-osahankkeen ja käynnistää sen alaisuudessa julkaisurekisteripalvelujen toteuttamiseen tähtäävän JURE-projektin. JURE-projektille perustettiin laaja-alainen asiantuntijoista koottu ohjausryhmä ja sille ohjattiin resursseja projektikoordinaattorin rekrytointia varten.

JURE-projektin ohjausryhmän tehtäväksi asetettiin selvittää

- ne todelliset palvelutarpeet, jotka julkaisurekisterin tulisi eri sektoreille tuottaa
- yksityiskohtaisemmat lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteet julkaisurekisteripalvelulle
- mahdollisuus tuottaa osa palveluista XDW-osahankkeen T&K -käsitelmällä laajentamalla
- miten muuta korkeakouluissa ja RAKETTI-hankkeessa jo tehtyä työtä ja ratkaisuja voitaisiin hyödyntää (mm. TUHAT-tutkimustietojärjestelmä julkaisurekisteripalvelujen lähdejärjestelmänä)
- kansainvälisten tiedonlähteiden (WoS, Scopus) hankinta osana kokonaisuutta

¹ RAKETTI-hankkeen (RAkenteellisen KEhittämien Tukena Tietohallinto) <http://raketti.csc.fi/> tavoitteena on korkeakoululaitoksen ulkoisessa ja sisäisessä ohjauksessa tarvittavan tiedon ja IT-ratkaisujen kehittäminen kansallisella tasolla.

2 JURE- ohjausryhmä

JURE-ohjausryhmän puheenjohtajana on toiminut professori, Helsingin yliopiston Biotekniikan instituutin johtaja Tomi Mäkelä. Jäsenistössä ovat olleet edustettuina opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeakoulujen lisäksi valtion tutkimuslaitokset, Kansalliskirjasto, Tilastokeskus, Suomen Akatemia ja CSC. Asiantuntijoina ohjausryhmän kokouksissa ovat toimineet muun muassa Tieteellisten seurain valtuuskunnan Julkaisufoorumi-hankkeen koordinaattori sekä yliopistosairaaloiden edustaja. Ohjausryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 19.10.2009 ja päätöskokous 28.10.2011. Kahden vuoden aikana JUREn ohjausryhmä kokoontui yhteensä 11 kertaa.

Puheenjohtaja

Tomi Mäkelä, Helsingin yliopisto, johtaja

Jäsenet

Perttu Heino, tutkimusjohtaja, Tampereen ammattikorkeakoulu

Mirja Iivonen, kirjastonjohtaja, Tampereen yliopisto, 23.2.2011 alkaen

Jyrki Ilva, projektikoordinaattori, Kansalliskirjasto

Aija Kaitera, TUHAT-projektipäällikkö, Helsingin yliopisto

Marianne Kaplas, tiede- ja teknologiatilastot, Tilastokeskus

Jukka Lindeman, informaatikko, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos

Sinikka Luokkanen, tietopalvelupäällikkö, Hämeen ammattikorkeakoulu

Soili Makkonen, tutkimuspalvelupäällikkö, Itä-Suomen yliopisto

Paula Mikkonen, suunnittelija, Kansalliskirjasto

Jussi Nuorteva, pääjohtaja, Kansallisarkisto

Anu Nuutinen, tiedeasiantuntija, Suomen Akatemia

Irma Pasanen, informaatiopalvelupäällikkö, Aalto-yliopisto

Olli Poropudas, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hanna-Mari Puuska, JURE-koordinaattori, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, 1.11.2011 alkaen

Tuija Raaska, kehityspäällikkö, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Tiina Salminen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (1.12.2010 alkaen, Tampereen yliopisto 31.11.2010 asti)

Asiantuntijat

Otto Auranen, koordinaattori, Tieteellisten seurain valtuuskunta

Yrjö Leino, sovellusasiantuntija, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Ari Lindqvist, tutkimusylilääkäri, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

3 Projektin eteneminen

JURE-projekti käynnistyi syksyllä 2009. Ensimmäisessä ohjausryhmän kokouksessa lokakuussa 2009 jäsenille annettiin vastattavaksi kysely omien taustaorganisaatioiden julkaisutiedonkeruun nykytilasta ja odotuksista kansalliselle palvelulle. Vastausten perusteella julkaisurekisteriä tarvitaan ensisijaisesti hallinnolliseen käyttöön kansallisen ja korkeakoulujen oman tutkimuksen arvioinnin tueksi. Julkaisurekisterin lisäarvoja ovat palvelut tutkijalle ja suomalaisen tutkimuksen näkyvyys.

Keskeiseksi kysymykseksi ohjausryhmässä nousi, tavoitellaanko julkaisurekisterillä keskitettyä vai hajautettua ratkaisua, eli tavoitellaanko yhteistä julkaisutietojärjestelmää vai kerätäänkö tiedot hajautusti kunkin korkeakoulun omasta järjestelmästä. Nähtiin kuitenkin, että kummassakin tapauksessa tarvitaan sopimus yhteisistä käsitteistä sekä kerättävistä julkaisutiedoista ja niiden luokituksista. Näiden kysymysten ratkaisemiseksi JUREn ohjausryhmä asetti toisessa kokouksessaan joulukuussa 2009 neljä työryhmää, jotka aloittivat työnsä vuoden 2010 alussa:

- Tieteenalaluokitustyöryhmä
- Sitaatioindeksityöryhmä
- Sisältötyöryhmä
- Tekninen työryhmä²

Maaliskuussa 2010 järjestettiin JURE-projektin ja TUTKI-osahankkeen yhteinen seminaari palautteen saamiseksi hankkeiden alustaville tavoitteille. Seminaari herätti laajaa kiinnostusta, ja osallistujia oli yli 120. Seminaarissa kerättyssä palautteessa kansallinen julkaisurekisteri nähtiin etupäässä mielekkäänä tavoitteena ja toivottiin, että jo suunnitteluvaiheessa hankkeessa olisi mukana mahdollisimman monia siihen liittyviä tahoja (mm. yliopistot, yliopistokirjastot, tutkimuslaitokset ja tutkijat).

Julkaisurekisterin suunnittelun ensimmäinen vaihe saatiin päätökseen, kun kolmen työryhmän tulokset julkaistiin syyskuussa 2010. Sisältötyöryhmän raportti herätti ohjausryhmässä keskustelua siitä, saadaanko ehdotetun sisältökenttäkuvauksen avulla kerättyä riittävän tarkkaa ja luotettavaa tietoa julkaisuista. Todettiin, että tätä tulisi selvittää korkeakouluista kerättävien todellisten julkaisutiedon avulla. Asian selvittämiseksi perustettiin pilotointityöryhmä.

Pilotointityöryhmän raportissa esitettiin kuvaus sekä hajautetulle että keskitetylle julkaisutiedonkeruulle. Työryhmä suosittelee JUREn seuraavaksi vaiheeksi konkreettisemmän kuvauksen ja kustannusarvion tekemistä keskitetyn tiedonkeruun mallin mukaiselle julkaisurekisteripalvelulle sekä erillisenä järjestelmänä että osana laajempaa kansallista tutkimustietojärjestelmää. JURE-projektin tulisi tehdä suunnitelma myös julkaisutietojärjestelmän organisoinnista, omistajuudesta ja hallinnoinnista.

JUREn ohjausryhmä määritteli kokouksessaan helmikuussa 2011 JURElle kaksi vaihetta:

- JUREn I vaihe on vuosien julkaisujen metatietojen kerääminen yliopistoista ennen kansallisen julkaisutietojärjestelmän käyttöönottoa ja näiden tietojen saattaminen sellaiseen muotoon, että niitä voidaan hyödyntää yliopistojen julkaisutoiminnan arvioinnissa.
- JUREn II vaihe on kansallisen julkaisurekisterin perustaminen ja käyttöönotto.

² Tekninen työryhmä ei kokoontunut kertaakaan, koska projektin tässä vaiheessa tekniset ratkaisut eivät vielä olleet ajankohtaisia.

Ohjausryhmä perusti JURE I -työryhmän selvittämään vuosien 2010–2011 yliopistojen julkaisutietojen keruuta ja kokoamista yhteen sekä tietojen hyödynnettävyyttä ja laatua. JURE II -työryhmä perustettiin laatimaan konkreettinen kuvaus kansalliseen julkaisurekisteriin liittyvistä prosesseista, kustannusarvioista ja vaatimusmäärittelyistä.

JURE II -työryhmä ehdotus kansallisesta julkaisutietojärjestelmästä julkaistiin toukokuussa 2011. Ohjausryhmän puheenjohtaja Tomi Mäkelä ja OKM:n edustaja Olli Poropudas esittelivät ehdotusta suurimmissa yliopistoissa ja keskustelivat näissä tapaamisissa yliopistojen halukkuudesta osallistua kansalliseen julkaisutietojärjestelmään. Suunnitelmaa esiteltiin myös yliopistojen tutkimusvararehtoreille OKM:ssä keväällä 2011 pidetyssä tapaamisessa. JUREn ohjausryhmä päätti, että JURE II -työryhmän ehdotus toimitetaan eteenpäin OKM:lle, joka päättää jatkotoimenpiteistä.

Toukokuussa 2011 julkaistiin myös JUREn ohjausryhmän nimeämän taiteellisen toiminnan työryhmän ehdotus taidealan julkaisujen sisältökenttäkuvaukselle julkaisurekisterissä.

JURE I -työryhmän raportti julkaistiin marraskuussa 2011. Raportissa kuvattiin yliopistojen nykyistä tiedonkeruuta ja sen ongelmia ja esitettiin ehdotuksia julkaisutiedonkeruun kehittämiseksi.

Julkaisurekisterin suunnittelun rinnalla JURE-ohjausryhmän alaisuudessa ovat toimineet sitaatioindeksi-työryhmät I ja II, joissa on selvitetty kansainvälisten viitetietokantojen hyödynnettävyyttä julkaisutoiminnan arvioinnissa sekä tehty selvitys suomalaisten tutkimusorganisaatioiden julkaisutoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta näiden aineistojen avulla.

JURE-ohjausryhmän viimeinen kokous pidettiin 28.10.2011 ja siellä todettiin, että toimeksiannon mukainen tehtävä on saatu päätökseen ja kaikki JUREn alla toimineet työryhmät ovat saaneet työnsä valmiiksi. JUREn tuloksia päätettiin esitellä laajemmin 24.11.2011 järjestettävässä JURE-tulosseminaarissa.

4 Työryhmät

JURE-ohjausryhmän alaisuudessa on toiminut eri tarkoituksiin perustettuja työryhmiä, jotka ovat tehneet suuren osan käytännön työstä. JURE-projektin alla on toiminut yhdeksän työryhmää, joihin on osallistunut 41 henkilöä 23 eri organisaatiosta. Työryhmien tulokset on esitelty raporteissa, jotka löytyvät JUREn verkkosivuilta <http://raketti.csc.fi/jure/tyoryhmat>.

Tieteenalaluokitustyöryhmä

Toimikausi: 1–9/2010

Tieteenalaluokitustyöryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotus sellaisesta tieteenalaluokituksesta, joka mahdollistaa yliopistojen välisen vertailun. Lisäksi tavoitteena on ollut tehdä luokitus, joka vastaa akateemisen yhteisön käsitystä tieteenaloista.

Työryhmän ehdotus 67-luokkaisesta uudesta tieteenalaluokituksesta on laadittu siten, että luokat voidaan yhdistää Tilastokeskuksen käyttämään tieteenalaluokitukseen sekä Suomen Akatemian uuteen tutkimusalaluokitukseen. Lisäksi työryhmä ryhmitteli kansainvälisiä tieteellisiä lehtiä luetteloivan Thomson Reutersin ISI Web of Science -tietokannan 255 tieteenalaluokkaa ehdotuksen mukaisiin luokkiin. Ryhmittelyä on hyödynnetty muun muassa JUREn sitaatioindeksityöryhmien työssä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö teki tieteenalaluokitustyöryhmän ehdotuksen sekä korkeakouluilta ja muilta tutkimusorganisaatioilta siihen saatujen lausuntojen pohjalta päätöksen korkeakoulujen tutkimustiedonkeruussa käytettävä uudesta tieteenalaluokituksesta. Uusi tieteenalaluokitus otettiin käyttöön vuoden 2011 julkaisutiedonkeruussa.

Huom. Julkaisutyypiluokitus oli uudistettu jo ennen JURE-projektia OKM:n alaisuudessa toimineessa työryhmässä ja se oli otettu käyttöön jo vuoden 2010 tiedonkeruussa.

Työryhmän jäsenet

Olli Poropudas, opetusministeriö, puheenjohtaja

Maria Forsman, Helsingin yliopisto

Jukka Haapamäki, opetusministeriö

Marianne Kaplas, Tilastokeskus

Aura Korppi-Tommola, Tieteellisten seurain valtuuskunta

Yrjö Leino, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Sinikka Luokkanen, Hämeen ammattikorkeakoulu

Liisa Savunen, yliopistojen rehtorien neuvosto

Sisältötyöryhmä

Toimikausi: 1–9/2010

Sisältötyöryhmän tehtävänä oli kansallisen julkaisurekisterin tietosisällön määrittely. Työryhmä lähti liikkeelle aiemmasta TiedeKOTA-työryhmän laatimasta sisältöehdotuksesta, jota muokattiin kansallisen julkaisurekisterin tarpeita varten.

Sisältötyöryhmä kokosi esityksen kansalliseen julkaisurekisteriin sisällytettävistä tiedoista. Työryhmän raportissa on määritelty yksityiskohtaisesti tieteellisiä julkaisuja (artikkelit, monografiat, kokoomateokset ja konferenssijulkaisut) koskevat tietosisällöt. Tätä listausta käytettiin myös OKM:n yliopistoille antamien vuoden 2011 julkaisujen raportointia koskevien ohjeistusten pohjana.

Lisäksi työryhmä antoi suosituksia JUREn jatkotyölle julkaisurekisterin arkkitehtuurin ja prosessien määrittelyyn sekä teknisten vaihtoehtojen kartoittamiseen.

Työryhmän jäsenet

Jyrki Ilva, Kansalliskirjasto, puheenjohtaja

Aija Kaitera, Helsingin yliopisto

Marianne Kaplas, Tilastokeskus

Jukka Lindeman, Terveystieteiden tutkimuskeskus

Sinikka Luokkanen, Hämeen ammattikorkeakoulu

Soili Makkonen, Itä-Suomen yliopisto

Jussi Nuorteva, Kansallisarkisto

Tuija Raaska, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Tiina Salminen, Tampereen yliopisto

Taiteellisen toiminnan työryhmä

Toimikausi: 1–5/2011

Sisältötyöryhmä totesi taiteellista työtä koskevan tietosisällön määrittelyn todettiin vaativan taidealan erityisasiantuntemusta. Taideyliopistojen ja ammattikorkeakoulujen edustajista kootun taiteellisen toiminnan työryhmän tehtäväksi annettiin määritellä, mitä taiteellisen toiminnan tuloksia kansalliseen julkaisurekisteriin raportoidaan sekä julkaisurekisterin tietosisältö näiden tulosten osalta.

Ehdotus taidealan julkaisujen sisältökentistä muodostettiin käyttäen pohjana sisältötyöryhmän ehdotusta tieteellisten julkaisujen vastaavista kentistä. Tietosisältö poikkeaa kuitenkin monilta osin tieteellisistä julkaisuista. Työryhmä tarkensi ehdotuksessaan myös taidealan julkaisun määritelmää sekä teki ehdotuksen uudesta julkaisutyypiluokituksesta taidealan julkaisuille.

Työryhmän jäsenet

Kari Kurkela, Sibelius-Akatemia, puheenjohtaja

Jukka Haapamäki, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Helena Haimi, Sibelius-Akatemia

Tuuli Heikka, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kristiina Hänninen, Lapin yliopisto

Jan Kaila, Kuvataideakatemia

Turkka Keinonen, Aalto-yliopiston taideteollinen korkeakoulu

Kirsi Munck, Teatterikorkeakoulu

Petri Pullinen, Lahden ammattikorkeakoulu

Hanna-Mari Puuska, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Pia Sivenius, Aalto-yliopiston taideteollinen korkeakoulu

Riikka Stewen, Kuvataideakatemia

Pilotointityöryhmä

Toimikausi: 10/2010-3/2011

Pilotointityöryhmän tehtäviä olivat JUREn pitkän tähtäimen tavoitteen täsmentäminen sekä toimivan ratkaisun löytäminen JUREn sisältöryhmän suositusten, käytävissä olevien tietoaaineistojen (Thomson Reutersin WoS, Elsevierin Scopus ja korkeakoulujen omat julkaisutietokannat) ja tavoitteen välillä.

Pilotointiin osallistuivat Aalto-yliopiston teknillinen korkeakoulu, Helsingin yliopisto, Tampereen yliopisto sekä Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pilotointiin osallistuvat korkeakoulut toimittivat työryhmälle aineistot omista julkaisutietokannoistaan, ja niiden avulla jäljitettiin julkaisutietojen keruuseen liittyviä ongelmakohtia ja täsmennettiin sisältöryhmän suosituksia. Työryhmässä kartoitettiin korkeakoulujen nykyisten julkaisutietokantojen ja niistä saatavien tietojen käytettävyyttä sekä niiden yhteensopivuutta WoS-aineiston kanssa.

Työryhmän konkreettiseksi tavoitteeksi nousi julkaisutietojen keruuseen ja tallentamiseen liittyvien vaihtoehtoisten menetelmien ja prosessien kuvaaminen. Vaihtoehtoisina malleina pohdittiin yhteisen keskitetyn järjestelmän luomista ja julkaisutietojen tuottamista hajautetusti yliopistojen omista julkaisutietokannoista. Lisäksi kartoitettiin Norjassa ja Tanskassa julkaisutietojen keruussa käytettäviä kansallisia järjestelmiä.

Työryhmän jäsenet

Tomi Mäkelä, Helsingin yliopisto, puheenjohtaja

Jyrki Ilva, Kansalliskirjasto

Sirpa Hangasmäki, Tampereen yliopisto

Jussi Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu

Yrjö Leino, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Irma Pasanen, Aalto-yliopisto

Olli Poropudas, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hanna-Mari Puuska, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Tuija Raaska, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Tiina Salminen, Opetus- ja kulttuuriministeriö

JURE I -työryhmä

Toimikausi: 3–10/2011

JUREn I vaihe on julkaisutietojen kerääminen yliopistoista ennen kansallisen julkaisutietojärjestelmän käyttöönottoa. JURE I -työryhmän tehtävänä oli selvittää, kuinka yliopistoilta saatavien julkaisutietojen laatua ja hyödynnettävyyttä. Tätä selvitystä varten yliopistoilta saatiin vuoden 2010 julkaisutiedot kahdeksalta yliopistolta. Työryhmän tehtävänä oli yhdistää julkaisutiedot toisiinsa sekä Thomson Reutersin ISI Web of Science -tietokannasta saataviin tietoihin.

Työryhmän raportissa kuvataan näiden aineistojen avulla 1) suomalaisten yliopistojen julkaisutoimintaa ja julkaisukanavia, 2) yliopistoilta kerättävien julkaisutietojen oikeellisuutta ja luotettavuutta, 3) julkaisutietojen kirjaamiseen ja luokitteluun liittyviä ongelmakohtia, 4) suomalaisten yliopistojen välisen yhteisjulkaisemisen tyypillisyyttä, 5) eri lähteistä saatavien julkaisutietojen yhdistämistä. Lisäksi työryhmä tuotti testimateriaalia Tieteellisten seurain valtuuskunnan koordinoimaa (TSV) Julkaisufoorumi-hanketta varten. OKM tarkentaa JURE I -työryhmän suositusten pohjalta jatkossa yliopistoille annettavaa ohjeistusta julkaisutietojen keruuseen.

Työryhmän jäsenet

Tiina Salminen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja

Otto Auranen, Tieteellisten seurain valtuuskunta

Jukka Haapamäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jyrki Ilva, Kansalliskirjasto

Yrjö Leino, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Anu Liikanen, Itä-Suomen yliopisto

Hanna-Mari Puuska, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

JURE II -työryhmä

Toimikausi: 3-5/2011

JUREn II vaihe on kansallisen julkaisurekisterin perustaminen ja käyttöönotto. JURE II -työryhmän tehtävänä oli tehdä konkreettinen kuvaus kansalliseen julkaisurekisteriin liittyvistä prosesseista, kustannusarviosta ja vaatimusmäärittelyistä.

Kuvaus tehtiin keskitetyn tiedonkeruun mallin mukaisesta kansallisesta julkaisutietojärjestelmästä, joka kattaisi yliopistojen lisäksi myös muut julkiset tutkimusorganisaatiot (ammattikorkeakoulut, valtion tutkimuslaitokset ja sairaanhoitopiirit). Työryhmän raportissa ehdotettavan keskitetyn tiedonkeruun lähtökohtana on, että tutkimusorganisaatiot syöttävät omien julkaisujensa tiedot ensisijaisesti keskitettyyn julkaisutietojärjestelmään. Työryhmä teki ehdotuksen myös järjestelmän organisoinnista, vastuunjaosta ja resurssoinnista.

Työryhmän jäsenet

Tomi Mäkelä, Helsingin yliopisto, puheenjohtaja

Juha Fagerholm, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Sirpa Hangasmäki, Tampereen yliopisto

Jyrki Ilva, Kansalliskirjasto

Jukka Lindeman, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos

Ari Lindqvist, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

Sinikka Luokkanen, Hämeen ammattikorkeakoulu

Paula Mikkonen, Kansalliskirjasto

Irma Pasanen, Aalto-yliopisto

Olli Poropudas, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hanna-Mari Puuska, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Sitaatioindeksityöryhmä I

Toimikausi: 1–9/2010

Sitaatioindeksityöryhmän I tehtävänä oli 1) tehdä ehdotus sellaisesta pysyvästä järjestelmästä, joka tuottaa Thomson Reutersin ISI Web of Science julkaisu- ja viittaustietokannoista kansainvälisesti vertailtavat tieteenala- ja tutkimusorganisaatiokohtaiset julkaisu- ja viittaustiedot ja 2) selvittää Thomson Reutersin lisäksi muiden kansainvälisten julkaisu- ja viittaustietokantojen tietojen hankintaa ja käyttöä.

Työryhmän raportissa "Kansainvälisten julkaisu- ja viittaustietokantojen käyttö suomalaisen tiedepolitiikan suunnittelun apuna" nostetaan esiin kansainvälisten julkaisu- ja viittaustietokantojen aineistojen käyttömahdollisuudet keskitetyn kansallisen julkaisurekisterin, sekä suomalaisen tutkimuksen kartoituksen, arvioinnin ja seurannan tietolähteenä. Raportissa on havainnollistettu erilaisia analyysimenetelmiä ja laskentamalleja Thomson Reutersin ISI Web of Science -aineistolla.

Työryhmän jäsenet

Olli Poropudas, opetusministeriö, puheenjohtaja

Maria Forsman, Helsingin yliopisto

Perttu Heino, Tampereen ammattikorkeakoulu

Aija Kaitera, Helsingin yliopisto

Päivi Laine, Turun yliopisto

Yrjö Leino, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Jukka Lindeman, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Maija Miettinen, Suomen Akatemia

Paula Mikkonen, Kansalliskirjasto

Marja-Liisa Niemi, opetusministeriö

Irma Pasanen, Aalto-yliopisto

Sitaatioindeksityöryhmä II

Toimikausi: 1–10/2011

Työryhmän tehtävänä on raportin laatiminen korkeakoulusektorin julkaisutoiminnan kehityksen arvioimiseksi. Sitaatioindeksityöryhmän II raportissa on selvitetty suomalaisen tutkimuksen tuottavuutta, vaikuttavuutta ja laatua Thomson Reutersin WoS-julkaisujen ja niiden saamien viittausten perusteella. Analyysit on tehty sitaatioindeksityöryhmän I raportissa esitettyjen menetelmien avulla.

Työryhmän jäsenet

Olli Poropudas, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja

Otto Auranen, Tieteellisten seurain valtuuskunta

Yrjö Leino, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Maija Miettinen, Suomen Akatemia

Anu Nuutinen, Suomen Akatemia

Hanna-Mari Puuska, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Janne Pölönen, Tieteellisten seurain valtuuskunta

5 Liitännäishankkeet

JURE-projektin rinnalla on ollut käynnissä myös muita julkaisurekisterin toteuttamiseen läheisesti liittyviä toimintoja, jotka eivät ole toimineet JUREn ohjausryhmän alaisuudessa, mutta ovat olleet yhteistyössä ohjausryhmän ja JUREn työryhmien kanssa.

XDW-käsittemallityö

RAKETTI-hankkeen XDW-osahanke toteuttaa ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteisen käsitemallin sekä käsitemalliin perustuvan tietovarastopalvelun. Tavoitteena on tuottaa korkeakouluille termistöltään harmonisoitu käsitemalli ja sen ylläpitotapa. Yhteisen tietovaraston tavoitteena on viranomaisraportoinnin yksinkertaistaminen sekä luotettavan ja vertailukelpoisen tiedon tuottaminen korkeakoululaitoksen ohjaukseen. <http://raketti.csc.fi/xdw>

Tieteellisten julkaisujen osalta XDW-käsitemallia on kehitetty JUREn sisältötyöryhmän ehdotuksen pohjalta yhteistyössä JUREn asiantuntijoiden kanssa. Taidealan julkaisujen osalta XDW-käsitemallin asiantuntijaryhmänä on toiminut JUREn taiteellisen toiminnan työryhmän jäseniä.

Julkaisufoorumi-hanke

Tieteellisten seurain valtuuskunnan *Julkaisufoorumi-hankkeen* tavoitteena on luoda järjestelmä, jossa tieteellistä julkaisu toimintaa voidaan arvioida määrän lisäksi myös laadullisesti. Julkaisufoorumijärjestelmän perustana on julkaisukanavien eli tieteellisten lehtien, sarjojen ja kustantamoiden laatuarviointi 23 tieteenalakohtaisessa asiantuntijapaneelissa. <http://www.tsv.fi/julkaisufoorumi/>

Julkaisufoorumi-hanke on toiminut yhteistyössä JURE-projektin kanssa muun muassa JURE I -työryhmässä, missä on tuotettu aineistoja julkaisufoorumiluokitusten testimateriaaliksi. Hankkeen koordinaattori on toiminut asiantuntijana JUREn ohjausryhmässä sekä työryhmissä. Niin ikään JUREn ohjausryhmän jäseniä on osallistunut Julkaisufoorumi-hankkeen ohjausryhmään.

Kansainväliset ja kotimaiset viitetietokannat

Yksi kansallisen julkaisurekisterin suunnittelun lähtökohdista on ollut tiedontuotannon tehostaminen ja tietojen laadun parantaminen hyödyntämällä muista tietokannoista saatavia valmiita viitetietoja. Merkittävä osa suomalaisten tutkijoiden kansainvälisissä lehdissä julkaisemista artikkeleista löytyy Thomson Reutersin Web of Science- ja Elsevierin Scopus -tietokannoista. Kansalliskirjaston FinELib on vastannut Thomson Reutersin ja Elsevierin kanssa käydyistä neuvotteluista. Lisäksi FinELib on neuvotellut erilliset sopimukset Thomson Reutersin raakadatan hankinnasta OKM:n käyttöön ja aineistojen käyttöoikeuden hankkimisesta Julkaisufoorumi-hankkeelle.

Kansalliskirjasto teki JURE-projektille keväällä 2011 kotimaisten viitetietokantojen hyödynnettävyydestä selvityksen "Arto, Fennica ja Linda kansallisen julkaisurekisterin tietolähteinä". Selvityksen mukaan pidemmällä tähtäimellä myös kansallisia tietokantoja ja niiden tietosisältöjä olisi mahdollista kehittää siten, että ne palvelisivat myös kansallisen julkaisurekisterin tarpeita.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201104061415>

6 Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet

JURE-projektissa on laadittu ehdotus kansallisen julkaisutietojärjestelmän sisällöstä, toiminnallisuuksista ja organisoinnista. Ehdotuksessa kansallinen julkaisutietojärjestelmä tulisi kattamaan julkisten tutkimusorganisaatioiden (yliopistot, ammattikorkeakoulut, valtion tutkimuslaitokset ja sairaanhoitopiirit) kaikki tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan tuloksena syntyvät julkaisut.

Tiedot julkaisuista kerättäisiin keskitetysti, eli kaikki osallistuvat organisaatiot syöttäisivät tietonsa yhteen järjestelmään. Keskitetyn mallin etuna on nähty muun muassa, että sen avulla saadaan parhaiten kattavaa, yhdenmukaista ja ajantasaista tietoa koko kansallisen tutkimusjärjestelmän julkaisu toiminnasta. Ehdotetussa mallissa järjestelmä lukee tutkimusorganisaatioiden henkilötietojärjestelmiä, jolloin julkaisun tekijöitä voidaan liittää organisaatioissa työskenteleviin henkilöihin ja näiden yksiköihin. Julkaisu rekisterin toiminnallisuuksia koskevassa suunnittelussa on hyödynnetty mm. Helsingin yliopiston syksyllä 2010 tuotantokäyttöön tulleesta TUHAT-tutkimustietojärjestelmästä saatuja kokemuksia.

JURE II -työryhmässä luonnostellussa mallissa järjestelmän organisoinnista solmittaisiin kaksi erillistä sopimusta, joista toinen solmitaan mukana olevien organisaatioiden ja OKM:n välille. Toinen sopimus tehtäisiin palveluntuottajan kanssa. Ehdotuksessa OKM vastaa keskitetyn järjestelmän rakentamiskustannuksista, kun taas mukana olevat organisaatiot maksavat pääosan sen ylläpitokuluista.

JURE-projektissa suunniteltu yhteinen kansallinen julkaisurekisteri voidaan kuitenkin ottaa käyttöön aikaisintaan vuonna 2014. Haasteita järjestelmän rakentamisessa tuottaa muun muassa se, että keskitetty järjestelmä edellyttää kytkentöjä eritasoisin paikallisiin tietojärjestelmiin ja prosesseihin.

JURE-ohjausryhmä luovutti toukokuussa 2011 JURE II -työryhmän ehdotuksen opetus- ja kulttuuriministeriölle jatkotoimenpiteitä varten. Ehdotuksen pohjalta opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi Helsingin yliopistoa selvittämään mahdollisuuksia laajentaa TUHAT-tutkimustietojärjestelmä kansalliseksi julkaisutietojärjestelmäksi. Helsingin yliopisto on käynnistänyt rehtorin päätöksellä asian selvittämiseksi työryhmän, jonka työ valmistuu 15.12.2011 mennessä.

JUREssa on myös määritelty yhteisiä käsitteitä ja luokituksia julkaisuille. Määrittelytyötä voidaan hyödyntää korkeakoulujen julkaisutiedonkeruussa jo ennen kansallisen järjestelmän käyttöönottoa. JURE-projektin JURE I -työryhmässä on selvitetty tietojen hyödynnettävyyttä, kun ne kerätään hajautetusti yliopistojen omista rekistereistä. Työryhmä on antanut suosituksia tulevien vuosien tiedonkeruun ohjeistuksiin.